

Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών
Γραπτή δοκιμασία στα Αρχαία Ελληνικά

Διδαγμένο κείμενο

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 515a-515c

A. Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἑωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μήν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρῶεν;

Ἄν ἀ γ κ η .

Τί δ' εἰ καὶ ἡχῶ τὸ δεσμοτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι; ὁπότε τις τῶν παριόντων φθέγγαιτο, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παριοῦσαν σκιάν;

Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.

Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀληθές ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς.

Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 518b-519a

B. Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατόν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὄλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὄλῳ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναί φαμεν τάγαθόν. Ἥ γάρ;

Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὥς ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὀρᾶν, ἀλλ' ὥς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

Ἔοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὥς ἔοικεν,

οὔσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίνεται.

A1. Να εντοπίσετε στα παραπάνω αποσπάσματα και να γράψετε τις φράσεις που απαντούν στα παρακάτω ερωτήματα.

- α. Για ποιον λόγο οι δεσμώτες του σπηλαίου δε βλέπουν τίποτε άλλο παρά μόνο σκιές; (κείμενο Α)
- β. Τι πιστεύουν οι δεσμώτες για τις σκιές; (κείμενο Α)
- γ. Προς ποια κατεύθυνση πρέπει να μεταστραφεί η ψυχή του ανθρώπου; (κείμενο Β)
- δ. Πώς ορίζεται η παιδεία; (κείμενο Β)
- ε. Με ποιες αρετές παρουσιάζουν ομοιότητα οι αρετές της ψυχής και γιατί; (κείμενο Β)

Μονάδες 10

B1. «πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τό φανότατον»: Ποιοι από τους υπογραμμισμένους όρους αποδίδονται στον αισθητό κόσμο και ποιοι στον νοητό κόσμο των Ιδεών και τι φανερώνουν για τον κόσμο που αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις και τι για τον κόσμο των Ιδεών;

Μονάδες 10

B2.

- α. Ποια είναι η γνωστική κατάσταση των δεσμοτών στον πλατωνικό μύθο;
- β. Ποια είναι η αναγκαία διαδικασία για να μπορέσει ο άνθρωπος-δεσμώτης να απεγκλωβιστεί από την κατάσταση στην οποία βρίσκεται και να οδηγηθεί στην αλήθεια που παρέχει η θέαση του κόσμου των Ιδεών;

Μονάδες 10

Γ1. Να γράψετε από δύο ομόρριζα της αρχαίας ή της νέας ελληνικής για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: παριοὔσαν, ὄμμα, φανόν, ἔοικεν

Μονάδες 8

Γ2. Να γράψετε το ρήμα από το οποίο παράγεται το επίθετο περιακτέον και το επίρρημα άνυσιμώτατα.

Μονάδες 2

Δ. Αφού διαβάσετε το παρακάτω κείμενο από τους στοχασμούς του Ντεκάρτ, να συγκρίνετε τα όσα καταγράφει ο Ντεκάρτ με τα όσα αναφέρει ο Πλάτωνας στον μύθο του σπηλαίου για την απόλυτη εμπιστοσύνη των δεσμοτών στα δεδομένα που τους παρέχουν οι αισθήσεις και για τη δυσκολία να αποδεσμευτούν από αυτά.

Θα υποθέσω λοιπόν ότι δεν υπάρχει ένας άριστος Θεός, πηγή της αλήθειας, αλλά κάποιος κακόβουλος δαίμονας, παντοδύναμος και παμπόνηρος, που χρησιμοποιεί όλη την πανουργία του για να με ξεγελά. Θα θέσω ότι ο ουρανός, ο αέρας, η γη, τα χρώματα, τα σχήματα, οι ήχοι και όλα τα εξωτερικά πράγματα, δεν είναι τίποτε άλλο από ονειρικοί εμπαιγμοί, δια των οποίων εκείνος στήνει παγίδες στην ευπιστία μου. Θα θεωρήσω τον εαυτό μου σαν να μην έχω χέρια, μάτια, σάρκα, αίμα ή αισθήσεις, αλλά νομίζω εσφαλμένα ότι τα έχω αυτά. Θα παραμείνω επίμονα προσηλωμένος σε τούτο τον στοχασμό, και, αν μεν δεν είναι στην εξουσία μου να γνωρίσω κάτι το αληθές, τουλάχιστον θα φροντίσω σθεναρά αυτό που εξαρτάται από μένα: να μη συγκατατίθεμαι σε ψεύδη, έτσι ώστε, όσο δυνατός και πονηρός και αν είναι ο απατεώνας εκείνος, να μην μπορεί να μου επιβάλλει το παραμικρό. Αλλά αυτό το εγχείρημα είναι επίμοχθο, και μια ορισμένη νωθρότητα με καθηλώνει στη συνηθισμένη ζωή. Σαν ένας αιχμάλωτος που απολάμβανε στο όνειρό του μια φανταστική ελευθερία και, αρχίζοντας ύστερα να υποψιάζεται ότι κοιμάται, φοβάται να ξυπνήσει και συνωμοτεί αργόσχολα με τις ευχάριστες ψευδαισθήσεις του. Έτσι και εγώ ξανακυλώ αυθόρμητα στις παλαιές γνώμες και φοβάμαι να ξυπνήσω, μήπως τα επίμοχθα ξενύχτια που θα διαδεχτούν την ήρεμη εκείνη ανάπαυση δε διανυθούν εφεξής στο φως, αλλά στα αξεδιάλυτα ερέβη των δυσκολιών που ανακινήθηκαν τώρα.

(μετάφραση: Ε. Βανταράκης)

Μονάδες 10

Ε. Να αντιστοιχίσετε τα πρόσωπα της πρώτης στήλης με τις προτάσεις της δεύτερης στήλης.

1. Κέφαλος	α. η ευδαιμονία και η κακοδαιμονία είναι υπόθεση της ψυχής
2. Πολέμαρχος	β. η ευδαιμονία είναι ενέργεια της ψυχής με τους κανόνες της τέλει αρετής
3. Θρασύμαχος	γ. «Ἡλιος οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα»
4. Γλαύκων	δ. δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό
5. Αριστοτέλης	ε. η εντιμότητα στις συναλλαγές
6. Ηράκλειτος	στ. «τό τὰ αὐτοῦ πράττειν»
7. Δημόκριτος	ζ. διδάσκει την ικανότητα να αποφασίζει κάποιος σωστά τόσο για τις

	υποθέσεις του σπιτιού όσο και για τις υποθέσεις της πόλης
8. Θεόφραστος	η. το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο
9. Πρωταγόρας	θ. ίδρυσε σχολή που διαφύλαττε και πρόβαλλε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη
10. Σωκράτης	ι. η δικαιοσύνη είναι μία υποκριτική κοινωνική σύμβαση

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Θουκυδίδης, Α,20

Η αβασάνιστη αποδοχή από τους πολλούς των ιστορικών μαρτυριών.

Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα ἡῦρον, χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἐξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγεννημένων, καὶ ἦν ἐπιχώρια σφίσιν ἦ, ὁμοίως ἀβασάνιστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἱππαρχον οἶονται ὑφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν, καὶ οὐκ ἴσασιν ὅτι Ἱππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἤρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων, Ἱππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτοπήσαντες δὲ τι ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρῆμα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότην σφίσιν Ἱππία μεμηνῦσθαι τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προειδότες, βουλόμενοι δὲ πρὶν ξυλληφθῆναι δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἱππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόρειον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι ἀπέκτειναν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἶονται, ὥσπερ τοὺς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἐκάτερον, ἀλλὰ δυοῖν, καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.

Α. Να αποδώσετε στα νέα ελληνικά το απόσπασμα: « πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν... ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα μᾶλλον τρέπονται ».

Μονάδες 10

Β. Ποια στοιχεία για τη δολοφονία του Ιππάρχου αναφέρει ο ιστορικός στο παραπάνω απόσπασμα; Τι θέλει να δείξει με την αναφορά του αυτή;

Μονάδες 10

Γ1.α. τά παλαιά, τοῖς πολλοῖς: Να γράψετε την ονομαστική πληθυντικού του ουδετέρου γένους στον συγκριτικό βαθμό.

Μονάδες 2

Γ1.β. «πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἶονται, ὥσπερ τοὺς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἐκάτερον, ἀλλὰ δυοῖν, καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας»: Να βρείτε τρία ουσιαστικά τρίτης κλίσης και να γράψετε για το καθένα την κλητική πτώση του ενικού αριθμού.

Μονάδες 3

Γ2.α. Να βρείτε μία μετοχή σε πτώση γενική και μία μετοχή σε πτώση δοτική και να γράψετε το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον χρόνο που βρίσκεται η κάθε μετοχή.

Μονάδες 3

Γ2.β. Να βρείτε ένα απαρέμφατο και μία μετοχή που βρίσκονται σε αόριστο β' και να γράψετε για τον κάθε τύπο το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα.

Μονάδες 2

Δ1. πιστεῦσαι, ἀπέσχοντο: Να βρείτε τα αντικείμενα των παραπάνω ρηματικών τύπων και να αιτιολογήσετε την πτώση στην οποία βρίσκονται.

Μονάδες 2

Δ2. «ὑποτοπήσαντες δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρῆμα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότην σφίσιν Ἰππία μεμνηῦσθαι τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προειδότες » : Να βρείτε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του αποσπάσματος. Να γράψετε τον τρόπο εκφοράς τους και το είδος τους.

Μονάδες 5

Δ3. «οὐκ ἴσασιν ὅτι Ἰηπίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἦρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων»: Να αντικατασταθεῖ ἡ δευτερεύουσα εἰδική πρόταση ἀπὸ μετοχική φράση καὶ νὰ αιτιολογήσετε τὴν πτώση στὴν ὁποία θὰ τεθεῖ ἡ μετοχή.

Μονάδες 3

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΚΑΡΑΒΑ ΔΗΜΗΤΡΑ